

Forfatter: Steffens, Henrich

Titel: Udrag fra Indledning til filosofiske Forelæsninger af Henrich Steffens

Citation: Steffens, Henrich: "Indledning til filosofiske Forelæsninger", i Steffens, Henrich: *Indledning til filosofiske Forelæsninger*, udg. af Johnny Kondrup ; Flemming Lundgreen-Nielsen , Det Danske Sprog- og Litteraturselskab, C.A. Reitzel, 1996, s. 165. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-steffens01val-shoot-idm140622393010160/facsimile.pdf> (tilgået 25. april 2024)

Anvendt udgave: Indledning til filosofiske Forelæsninger

bindelse med sin redning også forlovede sig med søsteren til den ene af købmændene; under alle omstændigheder havde hans forhold til en i øvrigt ukendt frøken Louise netop varet tre år, da det i efteråret 1797 blev opløst.⁵

Penge- og arbejdsløs drog Steffens i februar 1796 til Kiel, hvor han med en anbefalingskrivelse fra Martin Vahl opsøgte professoren i naturhistorie, J. C. Fabricius. Han blev godt modtaget, og da Fabricius netop ønskede at rejse til Paris, blev Steffens efter en privat eksamination ansat som hans assistent med pligt til at holde forelæsninger. Universitetet stillede dog den betingelse, at han snarest ville tage doktorgraden, hvilket skete i april 1797 med afhandlingen *Ueber die Mineralogie und das mineralogische Studium* (udgivet anonymt i Altona s. å.).

Det lille, nøgterne skrift bærer præg af sit habillerende formål. Det indledes med et overblik over det mineralogiske studiums historie fra Georg Agricola i det 16. århundrede til A. G. Werner, samtidens store autoritet og Steffens' senere lærer i Freiberg. Her demonstrerer forfatteren sit overblik. Dernæst følger en diskussion af studiets formål og dets opdeling i discipliner, hvor han får lejlighed til at vise sin originalitet. Steffens distancerer sig i denne diskussion fra Werner og opstiller sin egen disciplinrække, der er frigjort fra det hensyn til den praktiske bjergværksdrift, som hidtil har bestemt studiet. For Steffens er mineralogien en ren videnskab, hvis formål er kundskab, ikke nytte. Kan dette opfattes som et begyndende romantisk indslag i hans tænkning, bør man dog også bemærke, at videnskaben endnu ikke er forbundet med spekulation. På de punkter, hvor en mulig ansats til naturfilosofi viser sig, træder Stef-

⁵ Jf. Børge Ørsted *J. P. Mynster og Henrich Steffens. En studie i dansk kirke- og åndeløst* (Kbh. 1965) p. 176 f.

fens varsomt tilbage, ligesom han med kantiansk accent benægter muligheden af en absolut erkendelse:

Die Frucht unserer Bemühungen, den Lohn unseres Fleißes haben wir errungen, wenn wir die Erscheinungen uns einigermaßen subjectiv *verständlich* machen können (denn *begreifen* können wir die Natur doch nie). Weiter dürfen wir nicht gehen.⁶

Det var ikke kun for sin dygtighed, Steffens vakte opmærksomhed. Han var en urolig natur, højt gearret i alle livsytringer og uden tålmodighed med langsomme artsfæller. Når han talte, skete det hurtigt, højroret og gestikulerende; når han gik på gaden i København, fik han en voldsom trang til at puffe folk i ryggen for at skynde på dem. Hans optræden havde noget eksalteret og udfordrende ved sig. Blandt kammeraterne fik han øgenavnet "Holbergs Henrik", og senere, i Bakkehuskredsen, blev han kaldt "gale Keiser Frederik" efter en københavnsk gadeoriginal. Mere kritiske iagttagere beskrev ham som arrogant, rethaverisk, selvoptaget og pralende. Endnu i 1809, da Steffens var 32 år gammel, kunne Wilhelm Grimm skrive, at der var noget ødelæggende og heftigt i ham, som forhindrede enhver ligevægt:

und so ist er denn stets außer sich, und noch niemals hab' ich ihn still und friedlich in sich gesehn. Vor Freude weint er gleich, und vor der geringsten Nichtfreude möcht' er gern toben. Er hat eine Art von bösem Geist

6. Op. cit p. 92.